

Press och information

Europeiska unionens domstol
PRESSMEDDELANDE nr 19/13
Luxemburg den 26 februari 2013

Dom i mål C-617/10
Åklagaren mot Hans Åkerberg Fransson

Domstolen preciserar tillämpningsområdet för stadgan om de grundläggande rättigheterna och tolkar principen om förbud mot dubbelbestraffning

Principen om förbud mot dubbelbestraffning utgör inte hinder för att en medlemsstat först påför ett skattetillägg och därefter en straffrättslig sanktion för ett och samma skatteundandragande när skattetillägget inte har straffrättslig karaktär

Medlemsstaterna och 20 andra europeiska stater har ratificerat Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen), med säte i Strasbourg, har till uppgift att säkerställa att de skyldigheter som följer av Europakonventionen respekteras.

Europeiska unionen har parallellt utarbetat en stadga om grundläggande rättigheter, vilken sedan Lissabonfördragets ikraftträdande är bindande. När en grundläggande rättighet erkänns såväl i stadgan som i Europakonventionen, föreskrivs i stadgan att denna rättighet ska ha samma innebörd och räckvidd som i Europakonventionen. En av de rättigheter som erkänns i stadgan¹ och i Europakonventionen² är den grundläggande rättigheten att ingen får lagföras eller **straffas** två gånger för samma lagöverträdelse (principen *ne bis in idem*).

Det är med avseende på detta förbud mot dubbelbestraffning som Haparanda tingsrätt i ett brottmål har frågat om åtal för skattebrott kan väckas mot någon som redan har påförts skattetillägg för samma oriktiga uppgiftslämnande i deklarationen.

Tilltalad i det nationella målet är Hans Åkerberg Fransson – en enskild näringsidkare som bedriver fiskeriverksamhet. Han fiskar i Kalixälven (Sverige), men säljer fångsten i både Sverige och Finland.

Skatteverket hävdade att Hans Åkerberg Fransson inte uppfyllt sina deklarationsskyldigheter för åren 2004 och 2005 vilket lett till ett bortfall av intäkter avseende olika skatter och avgifter. Skatteverket beslutade den 24 maj 2007 att påföra Hans Åkerberg Fransson skattetillägg för inkomståren 2004 och 2005.³

År 2009 åtalades Hans Åkerberg Fransson vid Haparanda tingsrätt. Enligt stämningsansökan påstås Hans Åkerberg Fransson ha gjort sig skyldig till grovt skattebrott (för åren 2004 och 2005), som enligt svensk rätt kan leda till fängelsestraff på högst sex år. De oriktiga uppgifter som ledde till att åtal väcktes är samma uppgifter som föranledde påförandet av skattetillägg.

Haparanda tingsrätt söker klarhet i om åtalet mot Hans Åkerberg Fransson ska avvisas med motiveringen att han redan har påförts en sanktion för samma oriktiga uppgiftslämnande. Haparanda tingsrätt anser det också vara oklart om det är förenligt med unionsrätten att

¹ Artikel 50 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

² Protokoll nr 7 (artikel 4) till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

³ För inkomståret 2004 skattetillägg med 35 542 SEK (cirka 4 117 euro) avseende näringsverksamhet, med 4 872 SEK (cirka 564 euro) avseende mervärdesskatt och med 7 139 SEK (cirka 826 euro) avseende arbetsgivaravgifter. För inkomståret 2005 skattetillägg med 54 240 SEK (cirka 6 283 euro) avseende näringsverksamhet, med 3 255 SEK (cirka 377 euro) avseende mervärdesskatt och med 7 172 SEK (cirka 830 euro) avseende arbetsgivaravgifter.

skyldigheten för en nationell domstol att underlåta att tillämpa bestämmelser som är oförenliga med en grundläggande rättighet vilken är garanterad i Europakonventionen eller stadgan, enligt svensk domstolspraxis är villkorad av att oförenligheten ska ha klart stöd i konventionen eller i stadgan eller i rättspraxis avseende dem.

I den dom som meddelas i dag inleder domstolen med att erinra om att stadgan enligt sin ordalydelse riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Stadgan utgör således en bekräftelse av domstolens praxis enligt vilken de grundläggande rättigheter som garanteras i stadgan ska iakttas när en nationell lagstiftning omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Det kan därför inte föreligga något fall som omfattas av unionsrätten där inte de grundläggande rättigheterna äger tillämplighet. Domstolen preciserar att skattetillägg och åtal för skattebrott på grund av att oriktiga uppgifter avseende mervärdesskatt lämnats, utgör en tillämpning av ett flertal unionsbestämmelser om mervärdesskatt respektive värnandet av unionens ekonomiska intressen.⁴ Detta är skälet till att stadgan och följaktligen dess förbud mot dubbelbestraffning är tillämpliga i Hans Åkerberg Franssons fall, och även till att domstolen kan tolka dem.

Med hänsyn härtill gäller därför att när en domstol i en medlemsstat har att – i ett fall där de åtgärder som vidtas av medlemsstaterna inte är fullständigt bestämda av unionsrätten – pröva om en bestämmelse eller en åtgärd i nationell rätt, som utgör en tillämpning av unionsrätten, är förenlig med de grundläggande rättigheterna, förblir nationella myndigheter och domstolar behöriga att tillämpa nationella normer för skydd av grundläggande rättigheter förutsatt att tillämpningen av dessa normer varken undergräver den skyddsnivå som föreskrivs i stadgan, såsom den tolkats av domstolen, eller unionsrättens företräde, enhetlighet och verkan.

Vad för det första gäller **principen om förbud mot dubbelbestraffning** finner domstolen att **denna princip inte hindrar en medlemsstat från att för samma gärning i form av underlåtenhet att uppfylla skyldigheten att deklarera mervärdesskatt, tillämpa en kombination av skatterättsliga och straffrättsliga sanktioner**. I syfte att säkerställa uppbörden av samtliga inkomster från mervärdesskatt, och därigenom att värna unionens ekonomiska intressen, står det nämligen medlemsstaterna fritt att själva välja de sanktioner som ska vara tillämpliga. Dessa kan således utgöras av administrativa sanktioner eller av straffrättsliga sanktioner eller också av en kombination av dessa båda sanktioner. **Det är först när ett skattetillägg har straffrättslig karaktär och det vunnit laga kraft, i den mening som avses i stadgan, som principen om förbud mot dubbelbestraffning hindrar att en och samma person lagförs för samma gärning.**

Tre kriterier är relevanta för bedömningen av om ett skattetillägg har straffrättslig karaktär. Det första kriteriet är den rättsliga kvalificeringen av överträdelsen i nationell rätt, det andra kriteriet är överträdelsens art och det tredje kriteriet är arten av och strängheten i den sanktion som den berörde kan åläggas. Det ankommer på den nationella domstolen att utifrån dessa kriterier pröva den kombination av skatterättsliga och straffrättsliga sanktioner som föreskrivs i den nationella lagstiftningen mot de nationella normerna för skydd av grundläggande rättigheter. En sådan prövning kan utmynna i att den nationella domstolen finner att kombinationen strider mot dessa normer, förutsatt att återstående sanktioner är effektiva, proportionella och avskräckande. Domstolen påpekar därefter att unionsrätten inte reglerar förhållandet mellan Europakonventionen och medlemsstaternas rättsordningar, och den fastställer inte heller vilka slutsatser en nationell domstol ska dra i ett fall där en nationell bestämmelse är oförenlig med de rättigheter som garanteras i denna konvention.

Domstolen erinrar emellertid om de slutsatser som en nationell domstol ska dra när bestämmelser i nationell rätt är oförenliga med rättigheter som garanteras i stadgan. En nationell domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsbestämmelser är skyldig att säkerställa att dessa bestämmelser ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa varje motstridande bestämmelse i nationell lagstiftning, även senare sådan,

⁴ Artiklarna 2, 250.1 och 273 i direktiv 2006/112 (tidigare artiklarna 2 och 22 i sjätte direktivet) samt artikel 325 FEUF.

utan att den behöver begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna genom lagstiftning eller något annat konstitutionellt förfarande.

Varje bestämmelse i en nationell rättsordning eller varje lagstiftnings-, förvaltnings- eller domstolspraxis som kan leda till att unionsrättens verkan försvagas – på grund av att den domstol som är behörig att tillämpa unionsrätten förvägras möjligheten att vid tillämpningstillfället göra allt som erfordras för att bortse från nationella lagbestämmelser, vilka kan hindra unionsbestämmelsernas fulla verkan – är nämligen oförenlig med de krav som följer av unionsrättens karaktär.

Av detta följer att unionsrätten utgör hinder för en domstolspraxis som innebär att en nationell domstols skyldighet att underlåta att tillämpa bestämmelser som är oförenliga med en grundläggande rättighet vilken är garanterad i stadgan, är underkastad kravet på att oförenligheten ska ha klart stöd i stadgans lydelse, eller i relevant rättspraxis avseende densamma, eftersom en sådan praxis förvägrar den nationella domstolen möjligheten att, eventuellt i samarbete med EU-domstolen, göra en fullständig bedömning av nämnda bestämmelsers förenlighet med stadgan.

PÅPEKANDEN: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Domen i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127